

PERGOLESİ

Giovanni Battista PERGOLESİ
(1710-1736)

4 Ocak 1710, Jessi, Marche, İtalya -16 Mart 1736, Pozzuoli, İtalya.

Napolili besteci, org ve kaman sanatçısı.

Aldığı müzik eğitimini, kontpuana duyduğu doğukluk nedeniyle yarım bıraktı ve en iyi bildiği şeyi, basit müziği yaptı. O güne dek öğrendikleri ile operaya yöneldi.

Kısa yaşamında dramatik müzikte birçok yenilik yaptı. İnsan sesine yazdığı eserlerle dikkati çekti. Döneminde intermezzolarıyla beğeni topladı.

Pergolesi özellikle "Comedia dell arte" adı verilen klasik İtalyan komedilerinin müzikal ve lirik elemanlarla pekleştirilmesi olan "Opera buffa" tarzının ilk bestecilerinden birisidir. Kısa ve trajik yaşamının ürünlerinden La Serva

Padrona (Hanım olan hizmetçi) ve Il Maestro di Musica adlı operaları komik operanın öncüsü sayılır.

Bu eserler yalnız Verdi ve Puccini için değil, Avrupalı meslektaşları için de hayranlık uyandırıcı birer prototip olmuşlardır.

İlk operası "Il Maestro di Musica" olup, müzikal bir intermezzodur. Aynı tarzda yazılmış olan "La Conversione" adlı eseri, 17331 yılında sahnelenmiştir. La Serva Padrona ilk kez 1733'te, ciddi operası "Il Progionier Superbo" nun ikinci ve üçüncü perdeleri arasında oynanmıştır.

İlk operalarından Serva Padrona ile kazandığı başarı üzerine Roma'da Metastasio'nun L'olimpiade'sini sahneye koymak üzere

tutuldu ve gerçekten de nadir güzellikte bir opera besteledi. Gariptir ki, eser pek tutulmadı. Bunun yerine yetenek olarak dengi bile olmayan Egidio Romualdo Duni'nin eseri anlamsız bir çılgınlıkla yüceltildi. Bunun üzerine gösterilen tavırdan rahatsız olan Duni, Pergolesi'nin eserini kendisinkinden fazla överek, haksızlığı tamire çalıştıysa da, Pergolesi olayın kızgınlığı ve düş kırıklığı ile Napoli'ye döndü ve dikkatini dini müziğe verdi. Roma'ya bir kez daha geldiğinde koltuğunun altında bir mass ve bir de vespers bulunuyordu. Kamuoyu bu kez bestecinin yeteneğine kayıtsız kalmadı ve kendisini coşkuyla karşıladı. Ancak "hassas ruhlar, hassas bedenleri mesken tutar" deyişine uygun olarak, zaten zayıf olan Pergolesi'nin sağlığı, yaşadığı sıkıntıları daha fazla taşıyamaz hale gelmişti. Zedelenmiş ruhu ve bedenini dinlendirmek için bir sahil kasabası olan Torre Del Greco'ya taşındı. Bir andan tefekkür ruhundaki yaraları onarıırken, diğer yandan da Orfeo ve Euridice, Salve Regina ve hepsinin ötesinde Stabat Mater gibi başyapıtları bu dönemde yarattı. Çok geçmeden ölümüyle tüm İtalya'yı yasa boğdu. Özellikle Roma'da kıymet bilmezliklerinden dolayı pişman olanların çok olduğu söylenir. L'olimpiade yeniden sahneye kondu ve iki yıl önce eserle alay edenler, bu kez gözyaşı dökerek izlediler. Opera yıllarca gösterimde kaldı. Bunu 1742 yılında İngiltere turnesi izledi. Eser, İngiltere'yi bir süre ayağa kaldırıysa da, çok geçmeden bir başka İtalyanın, Niccolo Jommelli'nin aynı addaki operasının gelişi ile ortalık yatıştı.

Günümüzde hala geçerliliğini sürdüren bir bestesi "Stabat Mater" adlı ilahidir. Son yapıtı olan bu bestesi, eski yapıtlarından oldukça farklı bir tarzda yazılmıştır. Stabat master, basit yapısı ve melodideki doğallık, duygu yoğunluğu ile benzerlerinden bir adım öne çıkar. Zaman zaman tekrara ve monoton ritimlere takılı kalsa da, bu bir kusur değildir; tam aksine, esere perdahlanmış, kendi içinden

yansıyan bir parlıltı ile aydınlanan mermer görüntüsü verir.

Hamisi Prens Stiglione için yazılmış trio sonatları, piyano parçaları, senfonileri ve konçertoları vardır.

"Complete Keyboard Works of Pergolesi" adlı kitapta sadece 6 sonat ve 3 süiti vardır. Sonatları kısa ve tek bölümlüdür. Re minör olan 3. süitindeki gavota temaları, daha sonra Stravinsky tarafından Pulcinella adlı bale eserinin süitinde kullanılmıştır.

26 yaşındayken olasılıkla veremden ölmüştür.

Pergolesi 35'ine dek yaşasaydı ne olacaktı, müzik nasıl gelişecekti tahmin etmek güç. Zira Pergolesi'nin 26 yaşında ölmeden hemen önce ulaştığı müzik yazısı, normal koşullarda ancak yüzyılı devirip, her şeyi yaşayıp, her müzikal yoldan defalarca geçmiş bir dehanın gelebileceği bir duruluktur. Erken ölümünün dinleyiciye verdiği acı, temelde bundan kaynaklanmaktadır.

Bazıları tarafından Mozart'a, gerek ikisinin de ölümlerine doğru başyapıtlar bestelemesi, gerekse de toplu mezara gömülmeleri açısından benzetilir.

Kazım Çapacı